

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Vart är Indonesien på väg?

Lina Frödin, som arbetade 2002-2003 för Peace Brigades International (PBI) i Aceh, föreläste om denna fråga i februari på Läs och Res. Ett tiotal personer arbetade under denna period i Aceh efter att PBI hade fått en förfrågan från juridiska och humanitära klientorganisationer. PBI:s uppgift var att bygga upp ett kontaktnät med polisen och militären för att därigenom skydda de neutrala klientorganisationerna. Dessa utförde ett ganska riskfyllt arbete, eftersom människorättsorganisationer och humanitära organisationer betraktades som ett hot mot polisen och militären.

Komplicerad konflikt

Konflikten i Aceh har historiska rötter. Området har varit ett sultanat, som Nederländerna aldrig lyckades inta under kolonialtiden. Aceh hjälpte sedan indoneserna i frihetskampen och ville ha den i slutet av 1950-talet utlovade autonomi inom Indonesien, men fick ej det. Vid denna tid gjordes oljefynd i området. Eftersom oljeintäkterna inte gick till Aceh uppstod missnöjesyttringar mot det indonesiska styret. Motståndet leddes av Hasan di Tiro som är ättling till tidigare sultaner. Han blev en symbol för den väpnade kampen.

Enhetssträvandena är sedan länge starka i Indo-

nesien, inte minst genom att Bahasa Indonesia - indonesiska - infördes som officiellt språk 1974 och därefter utvecklades och standardiserades. I praktiken talar dock många indonesier både lokala språk och indonesiska. Lina nämnde att det finns ett fåtal acehneser som inte talar språket i protest mot det indonesiska styret.

Labilt läge 2002-2003

Situationen i Aceh kännetecknades, när Lina kom dit, av att omkring tio människor dödades per vecka och av att försvinnanden, tortyr samt kidnappningar förekom. Aceh var och är ett rättslöst samhälle: Indonesien har svaga juridiska institutioner. Få utländska journalister vistades där och det var av säkerhetsskäl svårt att resa runt. För att erhålla skydd uppgav PBI alltid sin resrut till polisen och militären, som dock genom telefonavlyssning redan kände till hur de skulle resa. Det fanns många vägspärrar.

Vägen fram till eldupphöravtalet mellan den indonesiska regeringen och GAM i december 2002 var krokig, men våldet avtog därefter. Klientorganisationerna fick mer frihet, men efter några månader uppstod splittring inom GAM som saknade en gemensam vision för ett självständigt Aceh. Ytterligare ett problem

var att civilsamhället kom in för sent i fredsprocessen. Efter krigsutbrottet i maj 2003 infördes militärlagar i Aceh och arresteringar utan order tilläts. Flera utländska organisationer lämnade Aceh, däribland PBI. Två månader efter krigsutbrottet stängdes Aceh helt: inga internationella organisationer och journalister var kvar. Sedan krigsutbrottet har endast FN och Röda Korset besökt området, vilket förstås gör det svårt att veta vad som har hänt.

Nuläget

Acehfrågan har nyligen uppmärksammats på grund av förundersökningen av GAM-medlemmar bosatta i Stockholm i juni och tsunamikatastrofen i december. Efter katastrofen tog det fyra dagar att öppna Aceh. Både FN och Röda Korset sände personal och det finns nu 60 organisationer på plats, mot bara sju under Linas vistelse. PBI är nu tillbaka och arbetar med trauma-behandling. Alla organisationer är dock inte insatta i Acehkonflikten och inte alla har representanter som talar indonesiska. I januari fördes i Finland samtal mellan GAM och den indonesiska regeringen. Det är emellertid svårt att skapa fred, eftersom kärnfrågan - det vill säga områdets status - är olöst.

Lina var pessimistisk angående möjligheterna till fred på kort sikt, men på lång sikt ser det ljusare ut. Hon beskrev konflikten som "en symbol för en sönderfallande nation".

Frågestund

Vid sidan av den väpnade kampen genom GAM finns organisationen SIRA som vill att en folkomröstning skall hållas i Aceh. Indonesiens regering betraktar SIRA som en illegal organisation och ledarna sitter häktade. Befolkningen i Aceh tror ej på en militär lösning av konflikten. Samtidigt leder frustrationen över det rådande läget till våld. Även GAM, som består av flera fraktioner, begår övergrepp såsom kidnappningar och nedbränningar av skolor vilka utgör symboler för det indonesiska styret.

Längtan efter självständighet är snarare en vision om att bli fritt från Indonesien än en klar uppfattning om vad friheten skulle innebära. Uttalandet av GAM 2004 om att ett sultanat liknande det i Brunei skall upprättas i ett fritt Aceh blev inte väl emottaget i området, där inte alla känner sig representerade av ledningen i Sverige. Ledningen här har dels en symbolisk roll genom att Hasan di Tiro representerar historien, dels en praktisk roll genom att det är lättare att uttala sig politiskt. Exilledarna är dock inte alltid insatta i lokala förhållanden efter den långa tiden i Sverige. Utvecklingen i Acehkonflikten kan på sikt påverkas av att oljetillgångarna beräknas ta slut år 2014.

Gabriel Jonsson